

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia del. Dorota Scott-Sienkiel Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Szczepanek
-----------------	--

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2022 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa K. K. (1), A. K. (1), A. K. (2)

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa nr (...) kredytu hipotecznego w walucie wymienialnej z dnia 19.12.2008r. zawarta pomiędzy powodami K. K. (1) i A. K. (2) a Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego) jest nieważna,

II. zasądza od pozwanego (...) Banku (...) S.A. w W. na rzecz powodów:

a) K. K. (1) kwotę 25.295,66 zł (dwadzieścia pięć tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt pięć zł 66/100) oraz kwotę 4.912,86 CHF (cztery tysiące dziewięćset dwanaście CHF 86/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 30.06.2022r. do dnia zapłaty,

b) K. K. (1) i A. K. (1) łącznie kwotę 2.577,51 CHF (dwa tysiące pięćset siedemdziesiąt siedem CHF 51/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 30.06.2022r. do dnia zapłaty,

c) A. K. (2) kwotę 25.295,65 zł (dwadzieścia pięć tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt pięć zł 65/100) oraz kwotę 4.912,86 CHF (cztery tysiące dziewięćset dwanaście CHF 86/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 30.06.2022r. do dnia zapłaty

III. oddala powództwo o zapłatę w pozostałym zakresie,

I. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Banku (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Olsztynie) kwotę 175,52 zł z tytułu tymczasowo poniesionych wydatków,

II. zasądza od pozwanego (...) Banku (...) S.A. w W. na rzecz powodów K. K. (1), A. K. (1) i A. K. (2) kwotę 12.085,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu- z ustawowymi odsetkami za okres od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

sędzia del. Dorota Scott-Sienkiel

UZASADNIENIE

Powodowie K. K. (1), A. K. (1) i A. K. (2) w pozwie skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 50.059,72 zł oraz kwoty 12.403,23 CHF tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z nieważnością zawartej przez strony umowy kredytu i pobraniem świadczeń nienależnych w okresie od dnia 10 maja 2011 r. do dnia 10 marca 2020 r. w następujący sposób:

a. na rzecz powoda K. K. (1) kwoty 25.029,86 zł za okres od dnia 10 maja 2011 r. do 10 kwietnia 2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 4.912,86 CHF za okres od dnia 10 maja 2011 r. do dnia 10 kwietnia 2019 r., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

b. na rzecz powodów K. K. (1) i A. K. (1) łącznie kwoty 2.577,52 CHF za okres od dnia 10 maja 2019 r. do dnia 10 marca 2020 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

c. na rzecz powódki A. K. (2) kwoty 25.029,86 zł za okres od dnia 10 maja 2011 r. do 10 kwietnia 2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 4.912,86 CHF za okres od dnia 10 maja 2011 r. do dnia 10 kwietnia 2019 r., wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 531,59 zł tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobranych w dniu 7 stycznia 2014 r. w następujący sposób:

a. na rzecz powoda K. K. (1) kwoty 256,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty,

b. na rzecz powódki A. K. (2) kwoty 265,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty,

3. ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku z nieważnością umowy kredytu nr (...) z dnia 19 grudnia 2008 r. zawartej pomiędzy powodem a poprzednikiem prawnym pozwanego Bankiem (...) S.A.,

ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd umowy zawartej przez strony za zgodną z prawem i mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych tj. w razie nieuwzględnienia żądania wskazanego w pkt 1,2 i 3 pozwu powodowie wnieśli o:

4. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 14.777,38 zł oraz kwoty 12.403,23 CHF tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z pobraniem środków dnia 10 maja 2011 r. do dnia 10 marca 2020 r. w następujący sposób:

a. na rzecz powoda K. K. (1) kwoty 7.388,69 zł za okres od dnia 10 maja 2011 r. do dnia 12 października 2015 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 4912,86 CHF za okres od dnia 16 listopada 2015 r. do dnia 10 kwietnia 2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

b. na rzecz powoda K. K. (1) i powódki A. K. (1) łącznie kwoty 2577,52 CHF za okres od dnia 10 maja 2019 r. do dnia 10 marca 2020 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

c. na rzecz powoda powódki A. K. (2) kwoty 7.388,69 zł za okres od dnia 10 maja 2011 r. do dnia 12 października 2015 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 kwietnia 2021 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 4912,86 CHF za okres od dnia 16 listopada 2015 r. do dnia 10 kwietnia 2019 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od 17 kwietnia 2021 r. tj. po dniu złożenia pozwu do dnia zapłaty,

5. zasądzenie od pozwanego na rzecz od pozwanego na rzecz powodów kwoty 531,59 zł tytułem nienależnie pobranych przez pozwanego składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego pobranych w dniu 7 stycznia 2014 r. w następujący sposób:

a. na rzecz powoda K. K. (1) kwoty 265,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty,

b. na rzecz powódki A. K. (2) kwoty 265,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 22 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty,

a nadto zasądzenie od pozwanego na rzecz strony powodowej kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że istotą sporu pomiędzy stronami w niniejszej sprawie pozostaje sporna kwestia oceny zgodności z prawem powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień zawartych:

- w § 4 ust. 1 umowy, § 37 ust. 1 i 2, § 38 ust. 1 i 2 regulaminu – dotyczących wprowadzenia klauzuli denominującej świadczenia stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego,
- § 2 ust. 3 pkt 2b umowy, § 6 ust. 2 umowy – dotyczących obciążenia kredytobiorcy obowiązkiem refinansowania kosztów dodatkowych ubezpieczeń w związku ze zbyt niską wartością wkładu własnego,

pod kątem ich abuzywności w świetle przepisów prawa, skutki ich abuzywności dla ostatecznego kształtu powstałego pomiędzy stronami stosunku prawnego, w tym również w kontekście oceny jego ewentualnej całkowitej nieważności na skutek ich bezskuteczności, a w konsekwencji określenia wymiaru, w jakim strona pozwana pozostawać będzie bezpodstawnie wzbogacona kosztem strony powodowej. Jednocześnie strona powodowa powołała się na złotowy charakter umowy. W treści uzasadnienia pozwu podniesiono także zarzut nieważności umowy kredytu z uwagi na sprzeczność z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe. Jak dalej wskazano zawarta przez strony umowa kredytu nie określa elementów przedmiotowo istotnych do uznania jej za ważną czynność prawną. Nie wskazuje bowiem kwoty kredytu. Nieważność umowy kredytu zdaniem strony powodowej jest także konsekwencją przekroczenia granicy swobody umów określonej w treści art. 353¹ k.c. poprzez zagwarantowanie sobie przez pozwanego pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązań strony powodowej jako kredytobiorcy (pозew k. 4-18).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od kredytobiorców na rzecz banku kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego, w tym kosztów uiszczonyj opłaty skarbowej od przedłożonego pełnomocnictwa, według norm przepisanych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył m.in., jakoby:

a. kredytobiorcom nie zaproponowano kredytu w złotych polskich, zarekomendowano kredyt w walucie CHF, nie przedstawiono symulacji, nie przedstawiono zasad waloryzacji, mechanizmu spreadu walutowego, informacji o ryzyku, przedstawione informacje zostały zniekształcone przez eksponowanie rzekomych korzyści podczas, gdy powyższe twierdzenia pozostają w oczywistej sprzeczności z dokumentacją kredytową załączoną do odpowiedzi na pozew,

- b. kredytobiorcy nie zostali uprzedzeni lub nie wiedzieli, że do obsługi kredytu stosowane będą dwa kursy, podczas gdy w regulaminie wskazano, że wypłata kwoty kredytu następuje w złotych przy zastosowaniu kursu kupna, natomiast spłata w złotych następuje przy zastosowaniu kursu sprzedaży,
- c. kredytobiorcy nie otrzymali informacji o skutkach zawarcia w umowie kredytu postanowienia dotyczącego ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, podczas gdy we wniosku kredytowym wskazano, że „uzgodnionymi zabezpieczeniami tymczasowymi” będzie m.in. „ubezpieczenie niskiego wkładu” w (...) S.A.,
- d. brak było możliwości negocjowania postanowień umowy kredytu,
- e. umowa kredytu miała charakter złotowy,
- f. w umowie kredytu zawarta jest klauzula waloryzacyjna,
- g. świadczenia stron są nieekwiwalentne,

Jednocześnie pozwany podniósł, że wystąpienie przez stronę powodową z powództwem inicjującym postępowanie stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c. (odpowiedź na pozew k. 121-229)

Ustalenie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia:

W dniu 9 grudnia 2008 r. powodowie K. K. (1) i A. K. (2) (wtedy A. K. (3)) złożyli do Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. (bezsponnie to poprzednik prawny pozwanego) wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 136.000 PLN czyli 55.669,26 CHF wg kursu 1 CHF = 2,4430 PLN. Powodowie złożyli także oświadczenie o przedstawieniu oferty kredytu hipotecznego w złotych i w walucie wymiennej i o wyborze kredytu w walucie wymiennej.

(dowód: wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego k. 249-253, informacje wnioskodawcy k. 254-256, informacje współwnioskodawcy k. 258-260, zaświadczenie pracodawcy o zatrudnieniu i zarobkach k. 262-263, oświadczenie k. 265)

W dniu 19 grudnia 2008 r. powodowie K. K. (1) i A. K. (2) (wtedy A. K. (3)) zawarli z Bankiem (...) S.A. w W. umowę kredytu hipotecznego w walucie wymiennej nr (...). Zgodnie z treścią tej umowy bank udzielił kredytobiorcom na ich wniosek kredytu w łącznej kwocie 55.669,26 CHF, który miał być przeznaczony na nabycie lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ul. (...). Kredyt został udzielony na okres od dnia zawarcia umowy do dnia 20.12.2038 roku i miał być:

- wypłacony niezwłocznie po złożeniu przez powodów dyspozycji wypłaty środków,
- ustanowieniu prawnego zabezpieczenia spłaty kredytu tj. ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) S.A. do czasu uprawomocnienia się hipotek na rzecz Banku i opłacenie składki ubezpieczeniowej w wysokości 0,215% od kwoty 44.576,34 CHF i ubezpieczenia niskiego wkładu w (...) SA i opłacenie składki ubezpieczeniowej w wysokości 3,50% od kwoty 11.092,92 CHF,
- udokumentowaniu przez kredytobiorcę spełnienia warunków dodatkowych wymaganych do wypłaty kredytu tj. przedłożenie w Banku aktu notarialnego dotyczącego nabycia nieruchomości położonej w G., ul. (...), zawierającego wniosek o wpis hipotek do KW nr (...) wraz z potwierdzeniem opłaty sądowej od wpisu hipotek i zaangażowanie środków własnych w łącznej kwocie 34.000 zł (§ 1 ust. 1-3, § 2 ust. 2 i 3 umowy)

W § 4 ust. 1 umowy wskazano, że kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w ust. 3. Spłata kredytu następuje w złotych. Zmiana kursu waluty wpływa na wysokość salda kredytu oraz rat kapitałowo-odsetkowych. Kredyt i odsetki miały być spłacane miesięcznie w równych wartach (§ 4 ust. 2).

(dowód: umowa k. 26-29v.)

Zgodnie z § 37 ust. 1 i 2 regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego, który miał zastosowanie w kwestiach nieuregulowanych w umowie, kredyt miał być wypłacony w złotych polskich, przy zastosowaniu kursu kupna obowiązującego w banku w dniu wypłaty, a spłata miała następować w złotych przy zastosowaniu kursu sprzedaży waluty obowiązującego w banku w dniu wypłaty. W § 38 ust. 1 i 2 wskazano, że odsetki, prowizje i opłaty naliczane są w walucie kredytu i podlegają spłacie w złotych, przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut obowiązującego w banku w chwili spłaty, a w przypadku kredytu w walucie wymiennej, w celu ustalenia całkowitego kosztu i łącznej kwoty kosztów kredytu, stosuje się kurs sprzedaży waluty kredytu, obowiązujący w banku w chwili ustalenia kosztu; w przypadku konieczności ustalenia w walucie wysokości kosztu podanego w złotych, stosuje się kurs kupna waluty kredytu, obowiązujący w banku w chwili ustalenia kosztu. W § 40 wskazano, że może wystąpić różnica pomiędzy udzieloną a przewidzianą do wypłaty kwotą kredytu wyrażoną w złotych, wynikającą z różnicy kursów walut. Ryzyko wystąpienia różnic kursowych miał ponosić kredytobiorca. Kredytobiorca był też zobowiązany do pokrycia ewentualnej różnicy pomiędzy kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna obowiązującym w dniu złożenia wniosku o kredyt a kwotą kredytu przeliczoną na złote po kursie kupna z dnia wypłaty kredytu, niezbędnej do zamknięcia inwestycji. Z kolei nadwyżka z tytułu różnic kursowych miała zostać wypłacona kredytobiorcy.

(dowód: regulamin k. 30-37v.)

Kredyt został wypłacony jednorazowo w dniu 19 grudnia 2008 w wysokości 143.877,19 zł, co stanowiło równowartość 55.669,26 CHF, po kursie 2,5845.

(dowód: dyspozycja wypłaty kredytu k. 333, zaświadczenie k. 43)

W dniu 4 listopada 2015 r. K. K. (1) i A. K. (2) podpisali aneks nr (...) do umowy kredytu, który umożliwiał dokonywanie spłaty kredytu w walucie CHF.

(dowód: wniosek o zmianę warunków kredytu hipotecznego k. 346-349, Aneks nr (...) k. 38-40)

Na podstawie umowy z dnia 17 kwietnia 2019 r. A. K. (2) została zwolniona z długu osobistego wynikającego z umowy kredytowej nr (...). W jej miejsce wstąpiła A. K. (1).

Następnie na mocy Aneksu nr (...) z dnia 17 kwietnia 2019 r. wprowadzono zmiany w określeniu kredytobiorcy w związku z umową z dnia 17 kwietnia 2019 r. o zwolnienie z długu A. K. (2) i wstąpienie w jej miejsce A. K. (1).

(dowód: wniosek o zmianę warunków k. 335-339, informacja współwnioskodawców do wniosku o zmianę warunków kredytu hipotecznego k. 340-345, umowa o zwolnienie z długu k. 66-68, aneks nr (...) k. 41-42v.)

Pismem z dnia 16 kwietnia 2020 r. K. K. (1) i A. K. (1) złożyli reklamację dotyczącą umowy kredytu i wnieśli o zwrot nienależnie pobranych świadczeń.

W odpowiedzi na otrzymaną reklamację pozwany wskazał, że nie odnajduje podstaw do uwzględnienia wezwania do zapłaty kwot wskazanych w piśmie. W ocenie Banku przedmiotowa umowa jest ważna i nie stanowi umowy kredytu złotowego oraz nie zawiera postanowień niedozwolonych, jak również nie narusza przepisów powszechnie obowiązującego prawa, w tym art. 69 ustawy Prawo bankowe ani zasady swobody umów.

(dowód: reklamacja k. 53-55, potwierdzenie rejestracji reklamacji k. 56, informacja na temat postępowania wyjaśniającego k. 57, odpowiedź na reklamację k. 58-59v.)

Powodowie zdecydowali się na zawarcie umowy kredytowej w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. K. K. (1) i A. K. (2) nie mieli zdolności kredytowej w złotych polskich. Powód chciał negocjować marżę kredytu, jednak uzyskał informację, że nie ma możliwości negocjacji. Powodowi nie tłumaczono jak kurs franka szwajcarskiego wpływa na wysokość raty, saldo kredytu czy wysokość kapitału.

Powodowie oświadczyli, że znają konsekwencje nieważności umowy kredytu i godzą się na nie.

(dowód: protokół przesłuchania powoda K. K. k. 625v-626v., protokół przesłuchania powódki A. K. (1) k. 626v.-627, protokół przesłuchania powódki A. K. (2) k. 645-646)

Rozważania:

Fakty ustalono na podstawie spójnego, wiarygodnego materiału dowodowego: dokumentów złożonych przez obie strony (wzajemnie niekwestionowanych) i zeznań powodów. Jeśli zaś chodzi zeznania świadka E. M. – te niewiele wniosły do sprawy, stanowiąc jedynie ewentualnie pośrednie źródło wiedzy co do pewnych praktyk i procedur nie odnoszących się do tej konkretnej sprawy. Sąd pominął dowód z opinii biegłego, uznając, że nie będzie on przydatny do rozstrzygnięcia. Sumy wypłacone i spłacone wynikają z zaświadczeń i zestawień banku i nie jest konieczna dla ich ustalenia pomoc biegłego, zaś ustalanie sum należnych pozwanemu przy założeniu usunięcia z umowy i regulaminu mechanizmu denominacji było bezprzedmiotowe wobec uznania przez Sąd, że umowa kredytu jest po prostu nieważna. To samo dotyczy też postawionych jako ewentualne przez pozwanego w uzupełnieniu pochodzącego od powodów wniosku dotyczącego opinii biegłego. Ponadto żaden dowód wnioskowany przez pozwanego nie został pominięty ani oddalony; ustalenie faktów w tej sprawie nastąpiło na podstawie tych dokumentów pozwanego (wyżej wymienionych), które miały znaczenie dla rozstrzygnięcia.

Na uwzględnienie zasługiwało główne żądanie powodów w części dotyczącej ustalenia nieważności umowy i zasądzenia z tego tytułu zwrotu spłaconych rat w CHF i w żądanej części w PLN.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 prawa bankowego (brzmienie ustępu 1 w dniu zawarcia umowy i w dniu wydania wyroku jest to samo), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Udzielanie kredytów jest jedną z czynności banków przewidzianą w prawie bankowym. Do essentialia negotii umowy kredytu należą: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie ściśle określonej kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu stanowi zatem odrębny typ umowy nazwanej. Jest to umowa konsensualna, dwustronnie zobowiązująca, odpłatna. Różni się od umowy pożyczki pieniężnej, której istota sprowadza się do przeniesienia środków pieniężnych na własność (przy kredycie środki są oddane do dyspozycji kredytobiorcy), braku konieczności określenia celu pożyczki (przy kredycie taki cel jest obowiązkowy), wreszcie udzielanie kredytów i udzielanie pożyczek pieniężnych to odrębne czynności bankowe.

Jak wynika z treści zawartej umowy, kredyt spłacany jest w złotych (PLN). Zestawienie postanowień umowy i regulaminu wskazywało na to, że również w tej walucie (PLN) kredyt miał zostać uruchomiony. Jak wskazano w regulaminie, kredyt miał być wypłacony w złotych polskich, przy zastosowaniu kursu kupna obowiązującego w banku w dniu wypłaty – i tak też się bezspornie stało. Zatem w omawianej sprawie strony zawarły umowę, mocą której bank przekazał do dyspozycji nieokreśloną kwotę złotych polskich stanowiących równowartość określonych w umowie franków szwajcarskich. Wartość ta była ustalana przy zastosowaniu kursu kupna (aktualna tabela kursów) obowiązującego banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Zgodnie z umową strona powodowa miała spłacać kredyt w złotych według ceny sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującej w banku w dniu wpłacenia konkretnej raty. Następnie w wyniku podpisanego aneksu powodowie mogli spłacać zobowiązanie także w walucie CHF, jednak w chwili podpisania umowy nie było to możliwe.

Nazewnictwo nie ma tu większego znaczenia, ale dla porządku trzeba ustalić, że tak skonstruowana umowa była umową kredytu złotowego (a nie walutowego), denominowanego do CHF, skoro zarówno wypłata, jak i spłata miały następować w PLN, a waluta CHF służyła w dniu zawarcia umowy zasadniczo do saldowania zadłużenia. Przy tym kwota kredytu określona została w umowie w CHF, zaś wypłacenie kredytu nastąpiło kilka dni później w PLN po

przeliczeniu wg kursu z dnia tej wypłaty obowiązującego w tabeli banku. Oznacza to, że podpisując umowę, powodowie nie wiedzieli, jaki kredyt zostanie im kilka dni później wypłacony.

Tak skonstruowany rodzaj kredytu denominowanego nie stanowi prawidłowej umowy kredytu – jest to umowa nieważna na podstawie art. 58 § 1 k.c. w całości, zawiera bowiem liczne odstępstwa od definicji legalnej zawartej w prawie bankowym. Do wskazanych essentialia negotii umowy kredytu bankowego należy bowiem określenie kwoty kredytu i waluty kredytu, określenie oprocentowania i zasad jego zmiany, cel kredytu i wysokość prowizji. Zobowiązanie kredytobiorcy polega na spłacie wykorzystanej części kredytu z odsetkami i zapłaty umówionej prowizji. W omawianej sprawie wartość kredytu wyrażona została we franku szwajcarskim, natomiast wypłata kredytu i ustalenie wysokości raty odnosiły się do złotych polskich. W tej sytuacji kredytobiorca nigdy nie spłaca nominalnej wartości kredytu, bowiem z uwagi na różnice kursowe i różnice czasowe pomiędzy zawarciem umowy a późniejszą wypłatą i spłatą kredytu zawsze będzie to inna kwota. Cecha ta stanowi znaczące odejście od ustawowej konstrukcji kredytu, której elementem przedmiotowo istotnym jest obowiązek zwrotu kwoty otrzymanej. Fakt ten wynika z włączenia do umowy klauzuli przeliczeniowej, która powoduje, że wysokość zobowiązania wyrażonego w walucie polskiej jest modyfikowana innym miernikiem wartości. Włączenie do umowy takiej klauzuli wprowadza szereg problemów związanych z przełamaniem zasady nominalizmu, zasady określoności świadczenia, obciążeniem kredytobiorcy nieograniczonym ryzykiem kursowym, a także możliwości naruszenia przepisów o odsetkach maksymalnych. Można by formułować tezę, że mechanizm przeliczenia kwoty do wypłaty i do spłaty został uzgodniony przez strony i że składając wniosek o wypłatę kredytu lub jego transzy lub dokonując spłaty raty kredytowej konsument może dowiedzieć się, jaki jest w danym dniu kurs waluty (kupna lub sprzedaży – zależnie od sytuacji), a przez to następuje dopełnienie procesu uzgodnienia. Jednak teza taka nie da się obronić. Kredyt hipoteczny został udzielony na potrzeby kupna mieszkania i dzień wykorzystania (pobrania) kredytu lub jego transzy nie należy do swobody kredytobiorcy, lecz jest związany z terminami narzuconymi umową ze sprzedawcą. W praktyce więc kredytobiorca nie ma realnego wpływu na wybór dnia pobrania kredytu, nie może też dowolnie wybierać dnia spłaty raty kredytowej. To oznacza, że jego wpływ na to, według jakiego kursu otrzyma kredyt i wg jakiego kursu będzie go spłacać, jest znikomy. Co innego po stronie banku – to on jednostronnie narzuca kurs zarówno dla chwili pobrania kredytu, jak i dla chwili spłaty. Trudno posądzać bank o to, by w skali jednego kredytobiorcy dopuszczał się manipulacji kursami walut, ale nie zmienia to faktu, że pozostaje jedynym podmiotem kształtującym po zawarciu umowy istotne jej elementy, jakimi są: wysokość kredytu wypłaconego kredytobiorcy i wysokość raty. Można jednak wyobrazić sobie z łatwością sytuację, w której – stojąc w obliczu niekorzystnego obrotu sprawy względem większej rzeszy kredytobiorców – bank mógłby sztucznie zawyżać własny kurs sprzedaży dla podwyższenia wysokości rat kredytowych. Taki jednostronny wpływ banku jest sprzeczny nie tylko z opisaną wyżej definicją kredytu, ale i z granicami swobody umów wyznaczonymi przez art. 353¹ k.c.

Teza odnosząca się do kwestii ważności kredytu denominowanego – że dla zachowania tej ważności musi występować tożsamość między kwotą i walutą kredytu, kwotą środków pieniężnych oddanych do dyspozycji kredytobiorcy oraz kwotą, jaką kredytobiorca zobowiązany jest zwrócić bankowi z odsetkami, wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 9 września 2019 r. (I ACa 448/19).

Trzeba przyznać, że tzw. ustawa antyspreadowa (z 29.07.2011 r.) nie wprowadziła żadnych zapisów, które wchodziłyby do treści umów kredytowych denominowanych lub indeksowanych, zawartych przed dniem wejścia jej w życie. Umowy nieważnej nie można uczynić ważną za pomocy późniejszej ustawy, podobnie jak nie można jej uczynić ważną za pomocą zmiany (aneksu) wprowadzającego możliwość spłaty rat w walucie CHF.

Niezależnie od tego, zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2 - Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3 - Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy,

na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. § 4 - Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Klauzulą niedozwoloną jest postanowienie umowy zawartej z konsumentem (lub wzorca umownego), które spełnia (łącznie) wszystkie przesłanki określone w przepisie art. 385¹ k.c.: 1) nie jest postanowieniem uzgodnionym indywidualnie; 2) nie jest postanowieniem w określającym główne świadczenia stron; 3) kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Nie budzi wątpliwości, że zawierając umowę, powodowie występowali jako konsumenci.

W dalszej kolejności konieczne było ustalenie, czy te postanowienia dotyczą głównych świadczeń stron. Zgodnie z powołaną wyżej definicją umowy kredytu zawartą w art. 69 prawa bankowego, do elementów przedmiotowo istotnych tego typu umowy należy obowiązek zwrotu kwoty kredytu wraz z umówionymi odsetkami i zapłaty prowizji. W omawianej sprawie wypłata kredytu w złotych polskich i zawarcie w umowie klauzuli waloryzacyjnej powodowały niemożliwość określenia świadczenia zarówno co do wysokości kredytu, jak i rat spłacanej pożyczki z uwagi na możliwość jednostronnego ustalania kursu waluty przez bank. W ocenie Sądu, klauzule te są nieodzownymi klauzulami umownymi, bowiem kształtują prawa i obowiązki konsumentów - kredytobiorców - w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają ich interesy. Jako sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane są w szczególności wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron umowy, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami stosunku obligacyjnego. Natomiast o rażącym naruszeniu interesów konsumenta można mówić w przypadku prawnie relewantnego znaczenia tego nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy. Bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty w świetle zawartej przez strony umowy nie doznawało żadnych ograniczeń. Skoro bank może wybrać dowolne i niepoddające się weryfikacji kryteria ustalania kursów kupna i sprzedaży walut obcych, stanowiących narzędzie indeksacji kredytu i rat jego spłaty, wpływając na wysokość własnych korzyści finansowych i generując dla kredytobiorcy dodatkowe i nieprzewidywalne co do wysokości koszty kredytu, klauzule te rażąco naruszają zasadę równowagi kontraktowej stron na niekorzyść konsumentów, a także dobre obyczaje, które nakazują, by ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy, o ile nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia, a sposób ich generowania poddawał się weryfikacji.

Abuzywność dotyczy: § 4 ust. 1 zd. 2 i 3 ww. umowy i § 37 ust. 1 i 2, § 38 ust. 1 i 2 regulaminu kredytu hipotecznego i budowlanego, kształtujących mechanizm denominacji. Postanowienia te dotyczą świadczeń głównych umowy (regulowały, na jakich zasadach nieznaną kwotę kredytu powodowie otrzymają i jak mają spłacać raty), ale w tym zakresie były postanowieniami niejednoznacznymi, a więc zdatnymi do uznania ich za abuzywne. Powód chciał podjąć próbę negocjacji umowy, jednak poinformowano go braku takiej możliwości, a ostatecznie powodowie na treść umowy nie mieli żadnego wpływu. W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty nie zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umowy umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy.

Podsumowując tę część rozważań, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodami i kształtowały ich zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,

rażąco naruszając ich interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powodów. Wyeliminowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a powodowie w terminach płatności kolejnych rat powinni je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodzić się należy z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z 21 lutego 2013 roku (w sprawie sygn. akt I CSK 408/12, OSNC 2013/11/127), iż eliminacja ze stosunku prawnego postanowień uznanych za abuzywne nie prowadzi do zniweczenia całego stosunku prawnego, nawet gdyby z okoliczności sprawy wynikało, że bez tych postanowień umowa nie zostałaby zawarta.

Jednak powołać się to należy na fakt związania wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez TSUE w wyroku z 3.10.2019 r. w sprawie C-260/18. TSUE podtrzymał mianowicie pogląd, że:

a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,

b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku TSUE),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku TSUE),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku TSUE),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku TSUE).

Przenosząc zatem powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalały na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Nie ma przy tym możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24.01.2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy wprawdzie następnie, ale ze skutkiem już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie (przy wysoce wątpliwym założeniu, że skutki te nie są związane z istotą umowy stron – por. art. XLIX przepisów wprowadzających kodeks cywilny), to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania

stron przed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości kwoty, jaką bank powinien postawić do dyspozycji powodów w PLN, wykonując umowę kredytu.

Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym tę sprawę stoi dotychczas konsekwentnie na stanowisku, że o ile umowy indeksowane (waloryzowane) frankiem szwajcarskim nadają się niekiedy do utrzymania w mocy po eliminacji abuzywnego mechanizmu indeksacji, ponieważ znana jest w nich kwota kredytu (wyrażona w umowie w PLN), o tyle umowy denominowane do franka szwajcarskiego nie dają się zwykle utrzymać po wyeliminowaniu mechanizmu denominacji, ponieważ są to umowy w założeniu stron złotowe – choć z kwotą kredytu wskazaną w walucie obcej, to jednak z wypłatą i spłatą, które miały następować w złotych. Po odpadnięciu abuzywnego mechanizmu denominacji nieznaną pozostaje kwestia podstawowa – jaka kwota powinna być wypłacona powodom i jakie raty powinny być przez nich spłacane. Braków tych nie da się zapełnić w żaden sposób i umowa nie nadaje się do wykonania, co prowadzi i tą drogą do wniosku, że zawarta została jako nieważna (niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i nieważna - art. 58 k.c.).

Zbędne było prowadzenie postępowania dowodowego w kierunku ustalenia, jaka byłaby wysokość zobowiązań z umowy przy przyjęciu innych wskaźników waloryzacji czy też w kierunku ustalenia, jaki koszt kredytu poniósłby powód biorąc kredyt typowo złotowy. Zachodzi bowiem potrzeba wyeliminowania z umowy całego mechanizmu denominacji jako w całości sprzecznego z dobrymi obyczajami i rażąco naruszającego interesy kredytobiorcy - konsumenta. Dalej umowa stron nie może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu.

Wobec kategorycznego ustalenia, że umowa kredytowa jest nieważna jako sprzeczna z ustawą – Prawo bankowe dalsze wywody w kierunku ustalenia wpływu bezskuteczności poszczególnych postanowień umownych na związanie stron umową jako całością są już bezprzedmiotowe, podobnie jak zarzuty powodów zmierzające do ustalenia nieważności umowy na innych jeszcze podstawach niż sprzeczność z art. 69 Prawa bankowego, choć końcowo można stwierdzić, że sprzeczność abuzywnych postanowień umowy z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – w obliczu braku możliwości utrzymania umowy po wyeliminowaniu mechanizmu denominacji – muszą być ocenione równoznacznie ze sprzecznością z zasadami współżycia społecznego – przede wszystkim zasadą lojalności kupieckiej.

Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie z nim w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Wyjaśnić należy, że stwierdzenie, iż świadczenie spełnione przez kredytobiorcę na podstawie postanowienia abuzywnego jest świadczeniem nienależnym, oznacza, że podlega ono zwrotowi. Spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powoda, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego – przesłankę jego wzbogacenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku V Wydział Cywilny z dnia 18 grudnia 2020 r., V ACa 447/20, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, publ.). Stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., mającej moc zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Kredytobiorca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna. Zatem Sąd kieruje się utartą już w ostatnim orzecznictwie tzw. „teorią dwóch kondycji”, zakładającą zasądzenie na rzecz kredytobiorcy pełnej sumy kwot spłaconych bankowi z pozostawieniem do osobnego procesu lub do zarzutu potrącenia kwot wypłaconych przez bank.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny, zaś o występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia wyrokiem ustalającym sporu obecnie występującego, jak i sporów, które mogą z kwestionowanego stosunku prawnego wystąpić w przyszłości. Sąd podziela w całości argumentację powodów dotyczącą posiadania interesu prawnego w żądania ustalenia nieważności. Samo rozpoznanie roszczenia o zapłatę nie usunęłoby powodom

dostatecznie niepewności dotyczącej stosunku prawnego i nie pozwoliłyby na podjęcie starań o wykreślenie hipoteki. Sentencja zasądająca zapłatę mogłaby nie być poczytywana za wiążącą w innych postępowaniach. Wyrok ustalający w niniejszej sprawie wyeliminuje wszelkie wątpliwości co do tego, czy strony łączy umowa kredytowa, czy też stosunek w tym zakresie nie istnieje.

Wobec ustalenia, że umowa kredytu jest nieważna należało uznać, iż umowa zwolnienia z długu powódki A. K. (2) była bezskuteczna jako odnosząca się do nieważnej czynności prawnej, a w rezultacie powódka nie przestała być stroną umowy kredytu na skutek umowy w przedmiocie zwolnienia z długu, ponieważ bank nie mógł zwolnić powódki z długu kontraktowego, który nie istniał. W tym miejscu należy wspomnieć, iż ustalona przez Sąd nieważność umowy wywołuje skutek od samego początku, a zatem umowa ta nigdy nie była ważna. W konsekwencji jej zrzeczenie się wszelkich praw uprawnień i roszczeń, jakie na tle umowy kredytowej mogłyby jej w przyszłości przysługiwać również należy uznać za bezskuteczne.

Żądania ustalenia nieważności umowy nie można traktować w kategoriach nadużycia praw podmiotowych. To pozwany bank nadużył wobec powodów swej pozycji dominującej, a powództwo w tej sytuacji stanowiło dla powodów jedyny środek ochrony ich praw.

Powodowie bez wątplenia domagali się stwierdzenia nieważności umowy świadomi potencjalnych skutków związanych z rozliczeniami na jej tle, co jasno wynika z uzasadnienia pozwu i z oświadczeń zawartych w protokole rozprawy.

Mając na uwadze powyższe Sąd w pkt I wyroku ustalił, że umowa nr (...) zawarta pomiędzy stronami postępowania jest nieważna.

Suma rat kapitałowo-odsetkowych spłaconych przez powodów została podana w pozwie w oparciu o zaświadczenie pochodzące od banku, nadto została przyznana w odpowiedzi na pozew (k. 128), zatem okoliczność ta jest bezsporna i nie wymagała od Sądu weryfikacji poprawności matematycznej. Roszczeniom pieniężnym powodów pozwany nie przeciwstawił żadnych zarzutów typu tamującego rozpoznanie ich co do istoty sprawy. Stosując teorię dwóch kondykcji, Sąd stwierdza więc, że kwota ta była zatem świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 k.c. (gdyż świadczonym w sytuacji nieważności umowy) i podlega zwrotowi na podstawie art. 405 k.c.

Nie zachodzą przy tym przesłanki negatywne wymienione w art. 411 k.c., ponieważ powodowie nie wiedzieli, że nie są zobowiązani (gdy świadczyli, początkowo nie zdawali sobie sprawy z prawnej możliwości wzruszenia umowy, a później – wobec niejednolitości orzecznictwa - nie mogli nabrać ani obiektywnego, ani subiektywnego przekonania o uprawnieniu do wstrzymania się ze spłatami), spełnienie świadczeń wobec banku nie czyni zadość zasadom współzycia społecznego, świadczenia nie zostały spełnione w zadośćuczynieniu przedawnionemu roszczeniu i nie były spełniane zanim wierzytelność stała się wymagalna. Dodać należy, że powodowie spełniali świadczenie w obliczu groźby wypowiedzenia umowy kredytowej z wszystkimi surowymi tego konsekwencjami. Trudno też zakładać, by bank otrzymane świadczenia zużył lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Z tych przyczyn ustalona wyżej suma stanowi świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 k.c. (gdyż świadczonym na podstawie niedozwolonych postanowień umowy i aneksów) i podlega zwrotowi na mocy art. 405 k.c. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 § 1 i 2 k.c.). Sąd zasądził kwotę roszczenia zgodnie z żądaniem pozwu (pkt II wyroku) uwzględniając okoliczność, że najpierw kredyt po połowie spłacali K. K. (1) i A. K. (2), którzy w dniu 5.11.2019r. umową ustanowili rozdzielność majątkową (k. 63), a następnie po zwolnieniu A. K. (2) z długu w kwietniu 2019r., łącznie powodowie ad. 1 i 2. Kwota zasądzona w pkt IIb wyroku została pomniejszona o 0,01 CHF, gdyż suma zasądzonych roszczeń nie mogła przekroczyć sumy wskazanej jako 12.403,23 CHF. Kwoty w złotych polskich zasądzone w pkt II a i b wyroku stanowią sumę kwot dochodzonych w pkt 1 i 2 pozwu. W związku z nieważnością umowy uwzględnieniu podlegało bowiem także żądanie zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów kwoty 531,59 zł tytułem nienależnie pobranej przez pozwanego składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego. Wysokość pobranej w dniu 7.01.2014r. składki wynika z zaświadczenia z dnia 19.03.2020r. (k. 43). Została

tam wskazana kwota 570,88 zł wraz z informacją, że w dniu 14.12.2017r. nastąpił zwrot składki za niewykorzystany okres ubezpieczenia niskiego wkładu w wysokości 11,14 CHF. Wobec braku podania przez bank sposobu wyliczenia powyższej kwoty, strona powodowa przyjęła jej równowartość w PLN wedle kursu kupna (...) Bank (...) S.A.(k. 60) obowiązującego w dniu 14.12.2017r. (570,88 zł -39,29 PLN (tj. 11, (...),5266 PLN)= 531,59 PLN).

Nienależne świadczenie zasądzone więc na podstawie art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w punkcie II wyroku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 § 1 i 2 k.c.) od dnia wyrokowania. Żądanie główne o zapłatę zostało oddalone tylko w zakresie odsetek za okres do dnia wydania wyroku. Podstawą dla rozstrzygnięcia w tym zakresie jest argumentacja tożsama, z tą która odnosi się do początku biegu przedawnienia, a została zawarta w uzasadnieniu uchwały SN z 7 maja III CZP 6/21), w którym to wyrażono zapatrywanie, iż w przypadku roszczeń restytucyjnych, termin przedawnienia rozpoczyna swój bieg w momencie powzięcia wiedzy (albo przy wykazaniu oczekiwanego rozsądku z chwilą powinności powzięcia takiej wiedzy czy świadomości) o niedozwolonych postanowieniach umownych. Wskazać należy, że to do powodów należała ostateczna i wiążąca Sąd decyzja co do dochodzonych roszczeń w tym czy powodowie ostatecznie podtrzymają zarówno roszczenie ustalenie nieistnienia stosunku prawnego umowy kredytu, jak i roszczenia pieniężne zawarte w pozwie. Swoboda ta jest pozostawiona konsumentowi do dnia wyrokowania. Wobec powyższego nie sposób uznać, że Bank pozostawał w opóźnieniu w zapłacie, jeżeli to ostateczne żądanie powodów rzutuje na kształt wyroku. Dopiero w chwili wygłoszenia wyroku pozwany Bank uzyskał wiedzę jak ostatecznie kształtują się roszczenia powodów i jednocześnie rozpoczął swój bieg termin naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie.

Rozstrzygnięcie w pkt III wyroku zostało oparte na treści art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który stanowi, że kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Mając na uwadze powyższe Sąd obciążył pozwanego nieuiszczonymi kosztami podróży świadka E. M. w wysokości 175,52 zł.

Roszczenie powodów podlegało oddaleniu jedynie w niewielkiej części dotyczącej odsetek. Z uwagi na powyższe Sąd przy rozliczaniu kosztów procesu zastosował zasadę wyrażoną w art. 100 zd. 2 k.p.c., zgodnie z którą Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu. Na koszty procesu powodów składają się: opłata od pozwu (1.000 zł), od wniosku o uzasadnienie zarządzenia i zażalenia (200 zł), opłata za pełnomocnictwo (85 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł). Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania pełnomocnikowi powoda wynagrodzenia w podwójnej wysokości mając na uwadze, że niniejsze postępowanie było postępowaniem typowym jeżeli chodzi o kredyty denominowane do franka szwajcarskiego i nie wymagało od profesjonalnego pełnomocnika ponadprzeciętnego zaangażowania.